

Hnutí DUHA
místní skupina Olomouc

A › Dolní náměstí 38, 779 00 Olomouc
T › 585 228 584
E › olomouc@hnutiduha.cz
W › www.olomouc.hnutiduha.cz
IČO › 44936354

**Regionální pracoviště
Správa CHKO Beskydy
Nádražní 36
Rožnov p. R.
756 61**

Vyřizuje: miroslav.kutal@hnutiduha.cz, tel. 728 832 889

Olomouc, 17. 8. 2015

Věc: Vyjádření k žádosti Lesů ČR, s.p. – výjimka dle § 56 – tetřev hlušec

Na základě zaslaných podkladů a prodloužení lhůty na vyjádření k řízení č. SR/0094/BE/2015-3 zasíláme následující vyjádření:

Hnutí DUHA Olomouc vítá zájem státního podniku Lesy České Republiky o návrat ohrožených druhů do naší přírody. Tetřev hlušec je druh, který z beskydských lesů vymizel zejména z důvodu intenzivního lovu, intenzifikace lesního hospodaření – masivní konverzi původních lesů na plantáže smrkových monokultur – a rozvoje turismu.

Kvalita biotopu a míra rušení jsou klíčovými faktory, ovlivňující životaschopnost populací tetřeva hlušce v Karpatech. Aby byl projekt podpořený z veřejných prostředků úspěšný a akce neskončila podobně jako například v Německu, kde bylo od roku 1950 vypuštěno více jak 4800 tetřevů bez viditelného úspěchu (Mikoláš et al., 2013), je třeba nejprve odstranit příčinu úbytku, tedy především připravit kvalitní **biotop na rozloze 250 km²**, který je minimem pro zajištění životaschopné populace tetřeva hlušce (Grimm & Storch, 2000).

V takto rozsáhlém biotopu by v krajinném měřítku (~300 ha) měly být **zakázány holoseče a náseky**, které negativně ovlivňují početnost samců na tokaništích (Mikoláš et al., 2015), **omezen turistický ruch**, který se projevuje stejně negativně (Mikoláš et al., 2015; Moss et al., 2014; Rösner et al., 2014), **úplně zrušeno umělé přikrmování zvěře** (vysoké stavy jelenů negativně ovlivňují početnost hmyzu a tedy i potravu pro tetřeví kuřata (Baines et al., 1994) a **postupně zrušeny lesní cesty**, které zvyšují fragmentaci biotopů, přístupnost pro lidské aktivity (nelegální motorismus, pytláctví, ale i legální využívání turistiky neznačených cest), tak pro malé šelmy, které jsou hlavními predátory kurovitých (Saniga, 2002). Území bez cest („roadless areas“) jsou v současnosti považovány za mimořádně významné pro ochranu biodiverzity, ekosystémových služeb a všestranně prospěšné pro lidskou společnost (Selva et al., 2015). Pro redukci malých predátorů je také nanejvýš žádoucí podpořit přítomnost velkých šelem, především rysa, který dokáže regulovat lišky (Elmhagen & Rushton, 2007; Elmhagen et al., 2010; Helldin et al., 2006). Velké šelmy však silně ohrožuje ilegální lov a jedinou možností, jak ho omezit, je vrátit výkon práva myslivosti státu (Koubek et al., 2014). To znamená, že Lesy ČR v oblasti výskytu velkých šelem (celá oblast EVL a PO Beskydy) **honitby nebudou nadále pronajímat soukromým subjektům**. Také by mělo být **plošně zakázáno používání pesticidů na bázi cypermetrinu**, používaných při rojení lýkožrouta smrkového, které neselektivně hubí veškerý hmyz (Mikoláš et al., 2013), který je klíčovou potravou pro kuřata v prvním měsíci života (Lakka & Kouki, 2009).

Na úrovni porostů (~2 ha) je třeba zajistit optimální biotopy, kterými jsou v Karpatech staré smrkové lesy s velkým množstvím odumřelého dřeva, kořenovými koláči vývratů, strukturované etážovité porosty apod. Takových biotopů je v Beskydech kritický nedostatek a chceme-li vytvořit vhodné podmínky pro životaschopnou populaci, je nutné **výrazně rozšířit plochu bezzásahových**

území i plochu, kde dojde šetrnými lesnickými zásahy k prosvětlení porostů. Vysoká strukturovanost a rozvolněný charakter horských smrčín v Karpatech je dán především větrnými polomy a rozpadem porostů působením kůrovce (Svoboda et al., 2014). Současná praxe lesního hospodaření v Beskydech mimo rezervace (a někdy i uvnitř) je postavena na asanaci všech větrných polomů i kůrovcových souší, která vrací porosty do uniformní podoby, zcela nevhodné pro tetřeva. Někdy dochází také k výřezu náletových dřevin nebo dokonce i jeřábu (PR Velký Polom). Žádost Lesů ČR neobsahuje konkrétní popis ani umístění aktivit, které budou z hlediska managementu biotopů realizovány, nebo které již proběhly, tyto informace jsou ale pro posouzení úspěšnosti akce zásadní.

Požadujeme proto, aby žádost byla doplněna o přesný plán managementových aktivit na ploše, minimálně 250 km². Pro inspiraci, jak může k tetřevovi přátelské lesní hospodaření vypadat, doporučujeme například práci Martina Mikoláše (2013), který se tématem na České zemědělské univerzitě zabývá. Žádost Lesů ČR také požadujeme doplnit o informace o vypouštění – například v jakém věku budou tetřevi vypouštěni a jaké metody při výchově i vypouštění bude využíváno. Také by měla být podrobněji popsána metodika telemetrie, kdo ji bude odborně zaštitovat a zajistí publikaci výsledků z důvodu vyhodnocení úspěšnosti akce.

S pozdravem

Miroslav Kutal
koordinátor Hnutí DUHA Olomouc

Literatura:

- Baines D., Sage R. B. & Baines M. M. (1994) The implications of red deer grazing to ground vegetation and invertebrate communities of Scottish native pinewoods. *Journal of Applied Ecology* **31**: 776–783
- Elmhagen B., Ludwig G., Rushton S. P., Helle P. & Lindén H. (2010) Top predators, mesopredators and their prey: interference ecosystems along bioclimatic productivity gradients. *The Journal of animal ecology* **79**: 785–94
- Elmhagen B. & Rushton S. P. (2007) Trophic control of mesopredators in terrestrial ecosystems: top-down or bottom-up? *Ecology letters* **10**: 197–206
- Grimm V. & Storch I. (2000) Minimum viable population size of capercaillie *Tetrao urogallus*: results from a stochastic model. *Wildlife Biology* **6**: 219–225
- Heldin J. O., Liberg O. & Gloersen G. (2006) Lynx (*Lynx lynx*) killing red foxes (*Vulpes vulpes*) in boreal Sweden – Frequency and population effects. *Journal of Zoology* **270**: 657–663
- Koubek P., Homolka M., Krojerová J. & Barančková M. (2014) *Monitoring velkých šelem v EVL Beskydy: Souhrn doporučených opatření*. Brno: Ústav biologie obratlovců AV ČR
- Lakka J. & Kouki J. (2009) Patterns of field layer invertebrates in successional stages of managed boreal forest: Implications for the declining Capercaillie *Tetrao urogallus* L. population. *Forest Ecology and Management* **257**: 600–607
- Mikoláš M., Kalafusová I., Tejkal M., Černajová I., Michalová Z., Hlásny T., Barka I., Zrníková K., Bače R. & Svoboda M. (2013) Stav habitatu jadrovej populácie hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*) v Západných Karpatoch: Je ešte pre hlucháňa na Slovensku miesto? *Sylvia* **49**: 79–98
- Mikoláš M., Svitok M., Tejkal M., Leitão P. J., Morrissey R. C., Svoboda M., Seedre M. & Fontaine J. B. (2015) Evaluating forest management intensity on an umbrella species: Capercaillie persistence in central Europe. *Forest Ecology and Management* **354**: 26–34

- Moss R., Leckie F., Biggins A., Poole T., Baines D. & Kortland K. (2014) Impacts of Human Disturbance on Capercaillie *Tetrao urogallus* Distribution and Demography in Scottish Woodland. *Wildlife Biology* **20**: 1–18
- Rösner S., Mussard-Forster E., Lorenc T. & Müller J. (2014) Recreation shapes a 'landscape of fear' for a threatened forest bird species in Central Europe. *Landscape Ecology* **29**: 55–66
- Saniga M. (2002) Nest loss and chick mortality in capercaillie (*Tetrao urogallus*) and hazel grouse (*Bonasa bonasia*) in West Carpathians. *Folia Zoologica* **51**: 205–214
- Selva N., Switalski A., Kreft S. & Ibisch P. L. (2015) Why keep areas road - free? The importance of roadless areas. In: *Handbook of Road Ecology*, eds. R. van der Ree D. J. Smith & C. Grilo, pp. 16–26. John Wiley & Sons.
- Svoboda M., Janda P., Bače R., Fraver S., Nagel T. A., Rejzek J., Mikoláš M., Douda J., Boublík K., Šamonil P., Čada V., Trotsiuk V., Teodosiu M., Bouriaud O., Biriş A. I., Sýkora O., Uzel P., Zelenka J., Sedlák V. & Lehejšek J. (2014) Landscape-level variability in historical disturbance in primary *Picea abies* mountain forests of the Eastern Carpathians, Romania. *Journal of Vegetation Science* **25**: 386–401